

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vin.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vin.

Cene po pošti:

za celo leto . K 84—

za pol leta . K 42—

za četrt leta . K 21—

za 1 mesec . K 7—

Za Ljubljano mesečno 7 K

Za inozemstvo mesečno 12 K—

Uredništvo in uprava:

Kopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon št. 50

Primorje in Trst — naša bolečina.

Predavanje dr. Wilfana.

LDU Ljubljana, 21. avgusta. Snoči je imel predsednik političnega društva »Edinost« v Trstu, odvetnik dr. Josip Wilfan v Unionski dvorani predavanje o jadranskem vprašanju. Po uvodnih besedah predsednika Jugoslovanske Matice dvornega svetnika Regallyja je predavatelj v začetku svojega govora omenjal, da je njegovo predavanje zgolj informativno in da ne služi notranji agitaciji, ker se je o tem vprašanju že mnogo govorilo in pisalo. Poudarjal je, da med Jugoslovenci na zasedenem ozemlju obstajajo razlike med razirani in interesna nasprotstva, tako npr. med Dalmatinci in Primorci. Potrebne so direktive, in zaradi tega se danes, v letošnje sestaneje v Zagrebu razni politiki, da določijo smernice v postopanju v jadranskem vprašanju.

Govornik je naglašal življenjsko važnost Jadrana za Jugoslavijo, ker ji je le v tem omogočen obstoj in razvoj. Naravne meje Jugoslavije so jasno začrtane in vselej upravičene, dočim slonijo zahteve Italije po njenih mejah na nasilju. Italija stremi za imperializmom. Smatra se za dednjo rimskega cesarstva in za nositelja svetovne kulture. Vera v poslanstvo Italije se vceplja že v šolah. Povsod in ob vsaki priliki se poudarja italijanski kulturni primat. Vsa italijanska politika zadnjih let jasno dokazuje to stremenje po obnovitvi starega rimskega imperija. Kot sledi naj služi Abesinija, Libija, Mala Azija in Albanija, najbolj pa londonski pakt. S tega vidika je treba presojati vso italijansko politiko. Jugoslavija pa si ne želi drugega, kot mirni razvoj v zedinjeni, neodvisni domovini, konsolidacijo na Balkanu in uspešno sodelovanje z vsemi svojimi sosedi. Njen boj je boj za obstanek. Na ozemlju, na katerem bivamo že več kot tisoč let, hočemo ostati, ker imamo do tega pravico, na ozemlju, ki je naše. Italija se opira na dejstvo, da so na ozemlju, ki ga zahteva zase, pred davnimi časi prebivali Rimljani. Toda ti kraji niso bili nikoli romanizirani. Ko se je rimski val gibal proti severu in vzhodu in se potem spet umikal, so kakor posamezne luže ostale manjše romanske naselbine, toda narod se ni potujčil.

Cesar ni dosegel še noben narod, to je nepelo Italiji: vcepila je svetu prepričanje, da potrebuje štiridesetmilijonski narod vojaških, obrambnih mej proti mali Jugoslaviji. In uverila je o tej potrebi celo predsednika Wilsona. Ako se uveljavijo zahteve po italijanskih mejah, potem se lesa. Odrežejo nas od morja, do katerega imamo pravico in s katerim nas vežejo neotletne prometne zveze. Res je, da je Trst po večini italijansko mesto. Toda s tem še

ni rečeno, da Jugoslavija nima pravice do njega. Otresti se moramo urbanizma, češ da mesto daje obilje zaledju. Ne, zaledje utiskuje svoj znak Trstu, katerega tudi redi. Trst je težišče Primorja in zaradi tega pripada po vsej pravici onemu, ki ima zaledje.

G. predavatelj je nato poudarjal razočaranje, ki nam ga je prinesla mirovna konferenca, in nasilje, ki ga nad nami izvajajo velesile. Rešitev jadranskega vprašanja, kakor ga zahteva Italija, bi pomenila za vso Evropo, da lahko rečemo, za ves svet stalno ogrožanje miru in bi imela v sebi kali za nove vojne. Prepričati moramo svet, da imamo pravico do svojega morja, do svojega obstanka.

Zalostni dogodki v Trstu, ki so se odigrali pred enim mesecem, jasno dokazujejo smeri italijanske politike. Italija nam nastavlja nož na vrat, hoče nas zadaviti. Vsa njena taktika na mirovni konferenci, njene zahteve po strateških mejah in vsled tega njeni odnosi do drugih velesil stremijo za tem, Italija je z demarkacijsko črto hotela odrezati zasedeno ozemlje od narodnega telesa. Hotela je mejo hermetično zapreti, prekiniti vsako zvezo z Jugoslavijo in tako transplantirati te pokrajine na telo italijanske države. Na tem ozemlju stremi za tem, da naš življenjski narod iztrebi. Uničenje tržaškega Narodnega doma je jugoslovanski življenjski v Trstu in okolici v živo zadelo. Odvzeli so mu središče našega življenja. Pri tej priliki se je italijanska narodna duša pokazala v svoji pravi luči. Med tem ko je gorela ponosna stavba in so bili ljudje zaprti v njej, se je italijanska množica radovala in besnela veselja na trpljenjem.

Naš narod na zasedenem ozemlju trpi strašne muke. Govornik naglašal, da zlasti en faktor v javnem življenju primorskih Jugoslovenov, duhovniki, kaže vsega občudovanja vredno narodno zavednost. Mnogi so pravi junaki.

G. predavatelj je nato opisal križev pot beguncev iz zasedenega ozemlja ter njihovo trpljenje. Prosil je domačine, naj imajo z njimi usmiljenje, ker so brez doma in čisto brez sredstev. Odrešena domovina naj nikar ne pozablja na one brate, ki bodo odrezani od narodnega telesa. Naj gojijo stike z njimi, naj jih bodrijo in navdušujejo, da popolnoma ne tonejo. Zato pa je predvsem potrebno, da se tesno oklenemo naše Jugoslovanske Matice. Pozval je vse, naj pristopijo k naši Matici.

Občinstvo se je za izvajanja g. dr. Wilfana ob koncu njegovega govora zahvalilo z burnim ploskanjem. — Predsednik Jugoslovanske Matice dvorni svetnik Regally se je zahvalil za lepo in stvarno predavanje.

za opremo v točki 4, navedenih čet; vse drugo orožje, včevši ono, ki se nahaja v arzenalih in skladiščih vse Poljske se bo tekom enega meseca po podpisu premirja izročilo ruskim in ukrajinskimi oblastim in do tedaj ostalo pod nadzorstvom ruskih in ukrajinskih komisij; 7. Poljska se odrekla izdelovanju orožja in vojnega materiala; 8. Poljska ne sme na svojem ozemlju trpeti nobenih združevanj, ki bi bila sovražna Rusiji ali Ukrajini ali njunim zaveznikom; 9. sovražnosti se ustavi 72 ur po podpisu te pogodbe; 10. po končani demobilizaciji poljske armade in po izročitvi orožja in vojnega materiala sme ostati samo 200.000 mož v nevarnem pasu; 11. Poljska mora vrniti ves odpeljani vojni material, zopet postaviti razdejane mostove in hiše; 12. Poljska bo z zakonom odredila razdelitev proste zemlje, in sicer predvsem rodbinam onih poljskih državljanov, ki so bili v vojni ubiti ali ranjeni ali poškodovani na zdravju; 13. Rusija in Ukrajina dobita polno pravico svobodnega prevoza za osebe in blago vsake vrste preko poljskega ozemlja, med tem ko ostane črta Wolhowysk-Bialistok-Gracjowo v polni posesti in polni kontroli ruske republike; 14. Poljska bo izdala popolno politično in vojaško amnestijo.

BOJ PRED VARŠAVO.

Po včerajšnjih poljskih poročilih so Poljaki vrhli Ruse iz Pultuska, zasedli so Novominsk, Kalušin, Siedlec, Międzyr-

zes, Višnico in Włodawo. Na severu pa so Rusi zasedli Brodinec (Bromberg) in Thorn.

„Na napačni poti.“

Naši demokrati milijonarji in še bolj njihovi politični pokrovitelji ne morejo preboleti, da je kljub vsemu umetnemu viharju in uporju zmagala socialna misel, ki jo vsebuje in predstavlja dr. Gosarjeva stanovajska naredba. V tej svoji bolesi so se ti narodnjaki izpozabili tako daleč, da so ji šli iskati leka k narodnim nasprotnikom. Graška »Tagespost« dne 18. t. m. priobčuje na uvodnem mestu dopis iz Ljubljane s podpisom T. pod naslovom »Napačna pota« in podnaslovom »Socialna politika klerikalnih Slovencev«. Ta dopis jasno izdaja demokratskega dopisnika in ga radi značilnosti priobčujemo domalega v celoti.

Dopisnik pričinja s komunističnimi prizadevanji na Slovenskem in ugotavlja, da ta prizadevanja kljub vsemu med Slovenci ne najdejo ugodnih tal. Potem pa nadaljuje:

»Čudno je pa, da so komunistične ideje našle odmev pri stranki, ki komunistem ostro pobija. Slovenska klerikalna stranka je namreč — očitno zato, da bi odpeljala vodo s komunističnega mlina — osvojila več komunističnih programnih točk. (Demokratskemu možakarju je namreč vsak boj proti kapitalizmu že — komunistem. Ur.) Na slovensko-klerikalnem zborovanju, ki se je nedavno vršilo v Mariboru, je bilo po poročilu slovenskega klerikalnega državnega komisarja za socialno skrbstvo na ljubljanski vladi dr. Gosarja sprejetih več gospodarsko- in socialnopolitičnih resolucij, ki jasno kažejo vpliv komunistične misli. Zasebna lastnina se v teh resolucijah sicer načelno priznava, vendar se pa zahtevajo dalekosežne omejitve lastnika v njegovi pravici do razpolaganja z imetjem. Po tem zasebna lastnina na zemlji in zemljišču ne sme presegati gotove mere, tako da bo mogoče zagotoviti tudi vsem delavcem zgradbo lastnih domov. Izvrševanje zasebne lastnine ne sme nasprotovati interesom splošnosti. Dalje se zahteva, da naj država prometna sredstva, banke, zavarovalnice, rudnike, vodne moči in velike gozdove socializira. Končno so zahtevali tudi vpeljavo obratnih svetov pri vseh gospodarskih podjetjih.

Nič manj prevratnega (Prevrat imenuje demokrat vse, kar onemogoča izkoriščanje ljudstva. Ur.) lica kakor mnoge teh zahtev ne kaže postopanje državnega

komisarja dr. Gosarja v stanovanjskem vprašanju (Aha — tu je dopisnikova rana! Ur.) Da bi odpomogla stanovanjski stiski, ki je velika tudi v Ljubljani, je deželna vlada v Ljubljani na prizadevanje dr. Gosarja v lastnem delokrogu izdala naredbu, ki je z važnimi zasebnopravnimi določbami še vedno veljavnih staroavstrijskih zakonov v popolnem nesoglasju (Zalostna napredna »demokracija«, ki se lovi za starimi avstrijskimi papirnati zakoni, nekdanje, tako sovražene Avstrije!) Tako je ta naredba določala, da ima državni stanovanjski urad pravico, osebam, ki imajo milijon kron in ne stanujejo v lastni hiši, odpovedati stanovanje; dalje se je priznala stanovanjskemu uradu pravica, da osebam, ki so uslužbene v bankah in zavarovalnicah pa ne stanujejo v hišah, ki bi bile last teh zavodov, ravno tako uslužbencem milijonarjev, ki stanujejo v tujih hišah — istotako odpove stanovanje. Te določbe imajo namen, da prisilijo milijonarje in denarne zavode, da zase in svoje uslužbenke zgrade potrebne hiše. Teme-ljem te svoje naredbe, ki jo je velik del javnosti (demokratsko-kapitalistične!) iz vsega početka pobijal kot protizakonito, je državni stanovanjski urad proti veliki-mu številu oseb dejansko nastopil z odpovedmi na kratek rok. Ker pa to še ni napravilo zadostnega vtisa — večina prizadetih je izjavila, da se bo upirala do skrajnosti — je dobil stanovanjski urad od državnega urada za socialno skrbstvo nalog, naj stori nadaljnji korak, nakar je dobilo nad 200 oseb in zavodov, ki po mnenju stanovanjskega urada spadajo med milijonarje nalog, naj tekom malo dni položijo določen znesek 50—400.000 kron) za bodoči državni stanovanjski sklad, ker bi morali drugače zapustiti svoja stanovanja v tujih hišah. Ta odredba je povzročila med prizadetimi, posebno pa med tistimi, ki jih je stanovanjski urad neopravičeno prištel med milijonarje, veliko razburjenje. Poslali so pritožbo v Belgrad, nakar je minister za socialno skrbstvo dr. Kukovec odredbo ljubljanskega stanovajskega urada ukinil. Toda proti državnemu komisarju dr. Gosarju tudi belgrajski minister ničesar ne opravi: Dr. Gosar je enostavno izjavil, da vstraja na svojem nalogu in je s tem dejansko dosegel, da se je dalo večje število milijonarjev prisiliti do doneskov za zgradbo stanovanjskih hiš. Tako bo s to, vsekakor nekoliko drastično odredbo, vsaj delu stanovanjske potrebe zadoščeno.

RUSKI MIROVNI POGOJI.
LDU Moskva, 20. avgusta. (DunkU-Brezlično) Ljudski komisar za zunanje zadeve Čičerin sovjetskemu odposlaniku Kamenjevu, London, 19. avgusta: Predsednik rusko-ukrajinskega mirovnega odposlanstva Daniševski je naznanil danes prihod ruskih delegacij v Minsku predložitvi mirovnih pogojev, po katerih priznava Rusija in Ukrajina popolno neodvisnost in svobodo poljske republike in slovesno potrjujejo popolno pravico poljskega naroda, da si sam določi svoje življenje in si postavi obliko vlade po svoji želji; 2. Rusija in Ukrajina se odrekata vsaki obliki vojne odškodnine; 3. definirana vzhodna meja bo približno ista, kakor je bila navedena v notih lorda Curzona od 11. julija, vendar pa dobi Poljska več ozemlja vzhodno od Bialistoka in Litvika; 4. Poljska bo svojo oboroženo silo brez izjeme znižala na 50.000 mož enega leta; 5. po poveljniški in upravni mesta bodo dovoljenih vrhote 10.000 mož; to oboroženo silo bo podpirala državljanska milica, ki bo obstajala iz delavcev in ki bo namenjena za vzdrževanje reda in varnosti prebivalstva; 6. po podpisu pogodbe bo Poljska začela demobilizirati in končala demobilizacijo en mesec po podpisu; 6. Poljska obdrži ono orožje, ki je potrebno

Toda pravni čut ljudstva je s tem dobil sunek.

Tako je torej T. izlil v graškem nemškem liberalnem listu, s katerim so naše demokrate že od nekdaj vezale tesne vezi, svoj onemogli srd nad »klerikalce« in zlasti nad dr. Gosarjem Mi mu glede naredbe dr. Gosarja ne moremo pomagati. Samo v eni stvari ga moremo mirne vesti potolažiti: Ta naredba v ljudstvu pravnega čuta ni podkopala, ampak ga okrepila, ker vidi, da ima socialna misel v Jugoslaviji vendar svojo domovinsko pravico. Pač pa bi se bilo zaupanje v pravno varnost v naši državi med ljudskimi sloji nevarno omajalo, ako bi bili zmagali milijonarji in njihovi zaščitniki.

Dopisnikov namen, najti sočutja in priznanja med tujimi sosedi za ljubljanske milijonarje in zadati »klerikalcem« pred tujci zaščitno, se je pa tudi popolnoma ponesrečil. Vsi pametni Nemci, ki čitajo o odločni Gosarjevi naredbi, dajejo naredbi prav in se smejejo onemogli jezi T.-a in njegovih milijonarskih varovancev. Tako ponatiskuje »Grazer Volksblatt« dotični odstavek v »Tagespost« pod naslovom: »Kako se prisilijo milijonarji in velekapital, da zidajo.«

Na napačni poti torej niso »klerikalci«, pač pa g. T.!

IZGREDI PROTI ENTENTIM ČETAM V ŠLEZIJL

LDU Beuthen, 20. avgusta. (DunkU. — Wolff.) V Katovicah je bilo včeraj popoldne vse mirno. Napetost se še ni podela. Zapore straži konjenica, pehota in oklopni avtomobili. Patulje z nasajenimi bajoneti hodijo po cestah. Varnostna policija je dobila ojačenje, Nemški plebiscitni komisar je izdal proklamacijo nemško mislečemu prebivalstvu Gornje Šlezije, s katerim ga pozivlje, naj ohrani mir in naj ne nastopa s silo.

LDU Berlin, 20. avgusta. (DKU) Listi poročajo iz Katovic: V mestu se je včeraj pokazala druga slika. Medtem, ko se pred včerajšnjim ni pokazal noben francoski vojak na ulici, se je včeraj francosko vojaštvo izkazalo kot gospodar situacije. Francoskega vojaškega poveljnika v Katovicah, nekega polkovnika, so odstavili in zamenjali v divizionarjem iz Opolja, ki ima stroga naročila za čim ostrejši nastop. Predpoldne je bilo mirno, od popoldne dalje pa so se zbirale večje gručice na opustošenih mestih, posebno pred mestno hišo, ki je bila popolnoma zastražena. Popoldne so prikorakale na gledališki trg francoske čete peš in na konjih. Pripeljali so tudi oklopni avtomobil. Gledalščice so zasedle do najvišje točke. Postavili so strojnice in razposlali konjiško patrolo. Do 6. ure zvečer ni prišlo do večjih spopadov. Prišlo so v Katovice italijanske čete, ki jih pa še nikjer ni bilo videti. Okoli 8. ure popoldne so nastopile konjeniške patrole proti množicam in streljale ter je bilo ranjenih več oseb. Po 6. uri so začele streljati tudi strojnice in oklopni avtomobili v kratkih presledkih. Število žrtev še ni znano. Okoli 7. ure se je peljal oklopni avtomobil s drugimi avtomobili po cestah in brezobzirno streljal na množico. Civilisti z rdečimi znaki so po naročilu strokovnih organizacij poizkušali pregovoriti množice, da bi se razkropile, pa niso imeli dosti uspeha. Vsled brezobzirnega nastopa čet je prišlo do nepopisnih prizorov. Čuli so se strašni kriki oseb, ki so gledale skozi okna in na katere so vojaki streljali. Okoli 8. ure je streljanje ponehalo. Ogorenje proti Francozom je ogromno in raste vsak čas. — Tudi v Krolevski Huti se je pripetil dogodek. Francoski častnik je ustavil uradnika varnostne straže, ker ga ni pozdravil. Častnik ga je prijel za ušesa. Takoj se je zbralo veliko ljudi in neka ženska je napadla častnika ter ga udarila. Francoski častniki, ki so prišli zraven, so alarmirali glavno stražo, ki je izpraznila ulice z nasajenimi bajoneti. Nato je demonstrirajoča množica šla pred stanovanje častnikovo. — Tudi v več drugih mestih v Zgornji Šleziji se množijo znaki naraščajočega razburjenja.

TUDI ŠVICARSKA MESTA V GMOTNIH TEŽAVAH.

LDU Bern, 19. avgusta. (DunkU.) Švicarska brzojavna agencija. »Berner Tagewacht« poroča da je bernski občinski svet naznanil mestnemu obsoju, da vsled finančnih težav dne 20. avgusta ne bo mogel izplačati plač.

GENERAL WRANGEL.

LDU Bruselj, 19. avgusta. (DunkU.) Kakor javljajo »Times« iz Carigrada, skuša general Wrangel v tem trenutku prestaviti svoje levo krilo na vzhodni breg Dnjepra ter vdreti v Ukrajino in zasesti Odso. Njegove čete so dobile kot ojačenje kakih tridesettisoč mož kmetov. Tudi donski kozaki so obljubili priti Wranglu na pomoč. Wranglu je se posrečilo pretrgati zvezo med kubanskimi kozaki in med glavno boljševiško armado.

MAŽARSKA ŽETEV POD ZAPORO.

LDU Budimpešta, 20. avgusta. (DunkU. — MKU.) V današnjem uradnem li-

stu je izšla naredba vlade, s katero se jemlje vsa letošnja rž, pšenica in zmesno žito, žetve l. 1920 pod zaporo.

Politične novice.

+ Koroški plebiscit. Vsem glasovalcem izven Koroške ki so se doslej in ki se še bodo prijavili za glasovanje v coni A, javljamo, da ne bo mogoče sporočiti vsakemu posebej je li ima na podlagi vpisanih podatkov res glasovalno pravico ali ne. Zato bodo obveščeni o tem le tisti, ki ustrezajo vsem pogojem glasovalne pravice in pridejo brezdvomno pri glasovanju v coni A v poštev. Obvestila bodo razposlana takoj, kakor hitro izda medzavezniška plebiscitna komisija v Celovcu podrobna volilna določila. Istočasno obvesti Narodni svet tudi občine v katerih imajo prijavljeni poedinci glasovalno pravico, da jih vpišejo v volilne imenike. Vsem ostalim pa, ki v omenjeni dobi ne dobe natančnih obvestil, naj to znači, da nimajo glasovalne pravice.

+ Predigra svetovne vojne. »Arbeiterzeitung« si veliko prizadeva, da razkrinka bivše avstrijske vojaške in diplomatične kroge kot prave krivce svetovnega požara, ki so ga že dolgo let pripravljali in skušali podtakniti. List prinaša v dokaz razne dokumente po zanesljivih virih. Tu so predvsem spomenice Conradu Hötzendorfa cesarju Francu Jožetu, v katerih sili na vojno proti Srbiji in Italiji. Iz spomenice izhaja neverjetna politična omejenost tega klavnega vojaškega teoretika, ki se je zrcalila tudi v raznih njegovih izjavah tekom vojne. O Rusiji je imel približno iste pojme kakor zadnji zabiti nemški nacionalist in je tudi govoril o njej v istih izrazih. Ta mož, ki je potem vojno tako temeljito zavozil, je hotel imeti vojni ples za vsako ceno. Imel je pač svojo armado in vse kar spada zraven, pa bi bil rad priredil z njo javni nastop. Toda Aehrenthal in Franc Jožef sta bila modrejša in sta ostala gluha za njegove želje. Ko je pa prišel v zunanje ministristvo Berchtold in je stari cesar duševno in telesno popolnoma oslabil, da je postal igrača v rokah svetovalcev in dvorne kamarile, je začela voda teči na Conradov mlin. Dunaj je nahujskal Bolgarijo v boj proti zavezniški Srbiji, nakar sta se dvignili proti Bolgariji Grčija in Rumunija. Nesrečna država — žrtev zločinske dunajske diplomacije — je vojaško podlegla in bila na tem, da v bucareškem miru izgubi vse plodove turške vojne in izgubi še del starega svojega ozemlja. Tedaj — 3. julija 1913. — je poročal nemški poslanik na Dunaju v Berlin po prostem prevodu tako-le: Danes me je povabil k sebi grof Berchtold. Rekel mi je, da se čuti dolžnega obvestiti nemško vlado o resnosti položaja. Jugoslovansko vprašanje — to je mirna posest jugoslovanskih pokrajin — je za monarhijo kakor tudi za trojevo življensko vprašanje. Ako postane Srbija premočena, se jugoslovanske pokrajine v monarhiji ne bodo dale držati. Potemtakem bo monarhija morda prisiljena, da poseže vmes, ako bi bila Bolgarija uničujoče potolčena in bi si Srbija prisvojila ozemlja, ki bi segala preko Stare Srbije. Bitolj se nikakor ne more pustiti Srbiji. Na moje vprašanje, kako si misli to posredovanje, je pripomnil Berchtold, da bi se psihološki moment že našel. O načinu in sredstvih posredovanja zaenkrat ne more natančneje govoriti, to bo odvisno od okoliščin. Po njegovem mnenju se bo morala stvar začeti z diplomatičnim razgovorom v Belgradu, kateremu bi moral v slučaju neuspeha slediti vojaški pritisk. Ako stopi potem na plan Rusija, bi se s tem akcija preložila v Petrograd. Berchtold je zagotovil, da monarhija pri tem ne misli na osvajanje in bi ji bila po sovražniku potolčena Srbija mnogo ljubša, nego da bi jo morala sama zasesti. Toda če bo zahtevala potreba, bo morala monarhija pač nastopiti z dejanji. O nevarnosti velikega, vojaško v poštev prihajajočega »Pijemonta« na mejah monarhije ne sme biti nihče v zmoti. Grof Berchtold bo imel nocoj pogovor z načelnikom generalnega štaba Conradom, jutri pa se odpelje v Ischl (k cesarju). Iz tega poročila se jasno vidi, da je bila Avstrija že l. 1913. pripravljena na vojno s Srbijo, a jo je Nemčija z resnim svarilom zaenkrat odvrnila od tega. Naslednje leto se je zavrtelo v glavah tudi berlinskim krogom in ko je bil končno z namenoma vpriporjenim napadom na Franca Ferdinanda dosežen željeni »psihološki moment« — so zločinski diplomati in blazni militaristi vrgli baklo za svetovni požar. Za njimi je stal kapitalizem, ki si je hotel v vojni do vratu napolniti nenasični trebuh. Za ljudstvo, ki je moralo nositi vse nepopisne žrtve vojne, nihče ni vprašal. Nauk: Ljudstvo, ako noče postati znova žrtev norcev in lopovov — glej na prste diplomatov, militaristov in kapitalistov!

+ Dopolnilne občinske volitve v Dja-kovu so se vršile 12 t. m. Polnoštevilni občinski zastop šteje sedaj 8 pristašev Hrv. zajednice, 7 ljudske stranke in 3 demokrate.

Dnevne novice.

— Strossmayerjev naslednik. Djakovski škof Akšamovič je ob prevzetju škofijskega imetja daroval za zgradbo treh sol les in druge potrebnosti v vrednosti 100 tisoč kron. Nekemu revnemu kmetu je daroval 2 konja z opremo in vozom, selu Milinci je odstopil 40 oral zemlje in del gozda, djakovski občini je odstopil vse svoje dohodke od sejmov in veliko stavbišče za ulice in zgradbo domov revnejših slojev.

— Nova umazanost v bankokraciji. Karlovški bankokrati dr. Klarič, dr. Židovec in Martin Carič so hoteli napraviti s prodajo delnic »Karlovačke industrije drva d. d.« krapinski »Tvornci pokučiva d. d.« masten dobiček, in sicer umazan potom deloma na račun obeh gornjih podjetij, deloma na račun manjših delničarjev. Pogodba je bila že sklenjena, toda ko je kupec — tvornica za pohištvo v Krapini dobil pregled o celi kupčiji, je vložil proti gori navedenim bankokratom kazensko ovadbo. Gre za umazan dobiček nad 3 in pol milijona kron.

— Šolske razmere v Bosni. V Bosni in Hercegovini so šolske razmere skrajno zastarele. Bivša Avstro-ogrsko tekem 30 letne okupacije za ljudsko izobrazbo nameroma ni ničesar storila. Njeno »kulturno« delo se je omejevalo le na Sarajevo in druga mesta, kjer je imela svoje švabsko in madjarsko uradništvo in druge organe in kjer so se šopirili tuji podjetniki, ki so izkoriščali naravna bogastva dežele — ljudstvo samo je ostalo v temi in bedi. Še danes prihaja v Bosni in Hercegovini komaj na vsakih 100 km² po ena ljudska šola. Od blizu 2 milijonov prebivalcev obiskuje šolo le 50.024 otrok. Razmerje šole obiskujočih otrok je po veroizpovedih naslednje: Katoličani, ki štejejo 434.000 duš, pošiljajo v šolo 18.750 otrok; pravoslavni, katerih je 820.000, imajo v šolah 20.385 otrok; muslimanov je okoli 600.000, a njihovih otrok v šolah 10.889. Število katoliških otrok v šolah torej znatno nadkri-ljuje tako pravoslavne kakor muslimane. Med muslimanskimi šolskimi otroci je deklic samo 927, ostalo so dečki. Tudi pravoslavni starši pošiljajo v šolo le malo deklic t. j. 5691, a katoliški 6137. Katoličani torej tudi v tem pogledu nadkri-ljujejo pravoslavne in muslimane, a je očitno, da tudi oni žensko izobrazbo še zelo zanemarjajo.

— Posebne znamke v koroškem plebiscitnem ozemlju. Kot poročajo dunajski listi bo izdala avstrijska vlada posebne znamke za časa glasovanja na Koroškem. Na eno tozadevnih vprašanj je odgovorila plebiscitna komisija z »da«.

— Nemško avstrijska krona. Neki dunajski list poroča, da je dosegla v prosti kupčiji nemška marka 5 avstrijskih kron, češka krona pa štiri avstrijske krone.

— Metilni alkohol. Neki trgovec v Mariboru je prodajal kot gorilni špirit metilni alkohol, ki ga rabi državna uprava za denaturiranje špirta. Stranka, ki je rabila ta alkohol za kurivo, je izgubila vid, ker je luč eksplodirala. Ne glede na to, da je pojav naznanjen pristojni oblasti, se smatra za potrebno, opozoriti javnost na ta slučaj, ker je možno, da so večje množine metilnega alkohola pod naslovom gorilnega špirta v prometu.

— Izobrazba bolniških strežnic. Zdravstveni odsek zagrebške pokrajinske vlade je sklenil ustanoviti šolo za bolniške strežnice, ki bi bila zvezana z bolnišnično usmiljenih sestra v Zagrebu. Da si zagotovi pomoč pri pouku, je zdravstveni odsek določil štiri ustanove po 20.000 K letno za štiri bolniške strežnice, ki bi šle študirat v inozemstvo. Za ustanovo se morejo potezati jugoslovanske državljanke, ki niso prekoračile 30. leta, so zdrave in sposobne za bolniško službo, so dovršile kako srednjo šolo ter so neomadeževanega življenja.

— Okradena revna služkinja. Služkinja Marica Pilek se je peljala 11. avgusta t. l. iz Zidanega Mosta v Ljubljano. Med Zidanim mostom in Litijo je pa bil iz nerazsvitljenega vagona ukraden približno 1 m dolg, 60 cm širok in 40 cm visok kovček iz spletenega šibja, v katerem je imela obleko, perilo, poselsko knjižico in denarja v vrednost 2000 do 3000 kron.

— Obsojeni verižniki. Anžel Jernej iz Cogentice je bil obsojen zaradi veriženja na zaplembo izkupila za prodanega bika v znesku 1200 kron in na 200 kron globe. — Radi prekoračenja cen je bila obsojena mesarica Marija Černe v Ljubljani na 100 kron globe. — Radi navijanja cen jabolkom je bila obsojena Marija Gerkman iz Ljubljane na 100 kron globe in 5 dni zapora. — Gostilničarka Jožefa Pukelstein v Ljubljani je bila radi veriženja obsojena na 2 dni zapora. — Josip Senčar iz Orehovcev je bil obsojen radi veriženja na zaplembo izkupila enega bika v znesku 1200 kron in na 200 kron, eventualno na 1 mesec zapora. — Ker je navijala cene jabolkom, je bila obsojena Ana Šusteršič iz Ljubljane na 100 K in 5 dni zapora.

— Tihotapstvo. Hodnik Marija z Vrhnike je neupravičeno prodala 585 zavrtkov tobaka Ivanki Zelenka. — Kogov-

šek A. s Praprotnega je bil obsojen zaradi tihotapstva na 180 K in 3 dni zapora. ravnotako je bil obsojen tudi F. Malovrh s Praprotnega. — Radi tihotapstva in prekoračenja demark, črte je bil obsojen Vinc. Schilcher iz Lama na 100 kron in 24 ur zapora. Tomaž Šusteršič s Stare Vrhnike je bil obsojen radi tihotapstva na 5000 K globe in 3 dni zapora.

— Valute. Dne 20. avgusta na zagrebški borzi: 1 dolar 95 K; 100 carskih rubljev 134 K; 100 francoskih frankov 680 K; 1 napoleonor 360 K; 100 nemških mark 198 K; 100 lejev 198 K; 100 italijanskih lir 465 K; 1 angleški funt 330 K; 100 češkoslovaških kron 167 K.

Ljubljanske novice.

lj Nevarno je obolel naš tovariš Ivan Gostinčar, član načelstva JSZ. Sedaj se mu je bolezen obrnila nekoliko na bolje. Ožje prijatelje delavske in orlovske organizacije prosimo, da ga obiščejo. Priporočamo ga vsem prijateljem, znancem in tovarišim v molitvah! Daj Bog, da se mu vrne zdravje in da ostane ohranjen družini in organizaciji.

lj Pevski zbor katoliškega društva rokodelskih pomočnikov ima jutri, v nedeljo, 22. t. m., ob 11. uri v društvenih prostorih sestanek in pevsko vajo.

lj Pozdravni večer Emilu Adamiču priredi danes zvečer ob 21. uri v veliki dvorani Narodnega doma pevsko društvo »Ljubljanski Zvon«. Vabimo vse občinstvo, zlasti pa pevska društva, da se večera v lepem številu udelež. Vstopnine ni.

lj Tatvina na porti frančiškanskega samostana. Iz zaprte pisarne na porti frančiškanskega samostana je bilo ukradeno 19. t. m. 40 K denarja, srebrna ura z dvema pozlačenima obročema in z rumenim številnikom, vredna 1200 kron in 12 klijučev.

lj Ker je prenočil na stolu v Tivolju, je bil odveden na policijsko ravnatelstvo Vid Šostarič iz Gjurjeva na Hrvaškem. Denarja ni imel, brez posla je tudi. Na policiji je bil Šostarič na 2 dni zapora obsojen.

lj Kaznovana pijanost. Na Miklošičevi cesti je ležal pred hišo št. 4 na cesti vineni Ivan Češnovar iz Trsta doma. Dva stražnika sta ga prepeljala v policijske zapore inspektorata št. I. Češnovar je moral plačati 240 K globe.

lj Koncert na žabjeku. Natakarija Rudolf Zalokar in Matija Sarlah sta v družbi še štirih tovarišev na žabjeku tako močno prepevala, da so hiteli ljudje na okna gledati, kdo tako neubrano poje. Prišel je tudi varnostni stražnik, ki je Sarlaha in Zalokarja aretirali, ostali štirje so jo pa še pravočasno urnih krač odnesli svoje pijane pete. Zalokar je pa skušal preprečiti službovanje in je začel poslujočega stražnika pregovarjati rekoč: »Slišiš, pušči vendar vse skupaj. Kaj pa imaš od tega, ako bom moral plačati 100 kron. Vi diš: včeraj sva bila skupaj na veselici, sem ti dal piti, danes si pa tak, da me aretiráš, ker smo samo malo zapeli, tatov pa ne vidiš.« Sarlah je pa rekel: »Zdaj bodeš odlikovan, ker si naju aretirál!« Kar sta očitala aretovanca straži, je nerušljivo, ker ju poslujoči nadstražnik niti poznal ni. Oba sta bila prepeljana na policijski inspektorat kjer sta spala do 9. ure popoldne. Na to sta bila obsojena oba in sicer vsak na 400 kron globe, oziroma na 10 dni zapora.

lj Nacet. Trije delavci so v soboto zvečer vezovali svojega prijatelja Naceta. Prav veliko niso pili, toda veseli so bili preveč in so prepevali po Križevniški ulici, Bregu, št. Jakobskem trgu in v Florjanski ulici. V Florjanski ulici so pa pričeli nad nekim znancem kričati: »Aufviks!« nakar so se še nekoliko stegli med seboj. Prišla je varnostna straža, ki je Nacete pomirila in odvedla v zapore. Na policiji so Nacetom prisodili vsakemu po 100 kron globe, oziroma 10 dni policijskega zapora.

NAŠA POMORSKA UPRAVA.

LDU Split, 20. avgusta. »Nova Doba« poroča s poučene strani, da so časopisni glasovi o odpravi pomorske oblasti neutemeljeni. Pomorska oblast bo poslovala do končne ureditve tega vprašanja. Reforma je mišljena nastopno: V Primorju ostane vsekakor enotna pomorska uprava, ki ji bodo podrejeni vsi pristaniški uradi in ki bo oblast druge stopnje za vsa pomorska vprašanja. Imela bo svoje sekcije, pomorsko, administrativno itd. Pri ministrstvu za promet bo ustanovljena generalna direkcija kot oblast tretje stopnje za vsa vprašanja, ki se tičejo rek in primorja ter bo razdeljena v dve sekciji, za rečne in pomorske stvari.

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«, Tiska »Jugoslavenska tiskarna« v Ljubljani

Širite »Večerni list«!